

1. Buča: Bučevina s cvetom. Cvet, ki je na njem razvit plod. Buča, ki ji je odpadel cvet. Buča, ki se je cvet le malo drži. Buča z muho. Jabolka. Bučevina z zelenimi in rumenimi bučami. Prerezana buča. Pečke. Iztrebljena buča. Mokre in suhe pečke. Jadrca. Sinica. Veverica.

2. Kaljenje: Dve posodi, ena s suho, druga z vlažno zemljo. Bučne pečke. Napete pečke z razpočeno lupino. Kal. Kal s koreninico. Kalici, mlada in starejša. Bučevina.

3. Jesen: Hölzlova slika »Jesen«. Zrelo sadje: jabolka, hruške, orehi. Grozdje. Poljski pridelki: krompir, repa, zelje, kuruza. Veja z orumenelim listjem. Jesenski podlessek. Ptice: lastavica, poljski škrjanec, pastirica, prepelica, taščica, vrabec, vrana, ščinkavec, sinica.

4. Ura: Diagram ure. Stenska ura. Žepna ura.

5. Zima: Hölzlova slika »Zima«. Veje listnatega in iglastega drevja. Premoz. Šota. Jaslice. Smreka. Ptičja hrana: drobtinice, zrna. Vrabec. Ščinkavec. Sinica.

6. Zlato: Zlata ura. Zlat prstan. Zlata verižica. Zlati uhani. Kolajna. Zlata pena. Srebrna verižica. Krona.

7. Svinec: Kos svinca. Svinčene kroglice. Prazna patrona. Svinčena zrna. Vodovodne cevi.

8. Pomlad: Hölzlova slika »Pomlad«. Zvonček. Trobentica. Vijolica. Pomladni podlessek. Zelene in suhe veje. Podoba sv. Jožefa. Ptice selilke: lastavica, pastirica, prepelica, taščica. Metulj. Hrošči. Muhe. Plug. Žitna semena: pšenica, ječmen, oves, rž. Veverica. Jazbec.

9. Konj: Osedlan konj (slika). Kobila in žrebe (slika). Griva. Žima. Kopita. Podkev. Usnje. Oves. Rezanica. Seno. Detelja. Krogla. Valjar.

10. Poletje: Kresnice. Hölzlova slika »Poletje«. Žitna semena: pšenica, rž, ječmen, proso, ajda, kuruza. Srp. Cepci. Kosa. Grablje. Seno. Slika. »Nevihta.«

Vsa ta učila so bila razstavljeni v obdelku za nazorni nauk v I. in II. razredu. Dasi se je oziralo pri prireditvi te razstave v prvi vrsti na ljubljanske šole, je bil vendar ta oddelek jako poučen tudi za učiteljstvo, ki deluje na kmetih.

(Dalje.)

Priznanja in zaupnice.

Namera vlade, da se naj delegati in delegatinje četrte kranjske deželne učiteljske skupščine zaradi znanega možatega in odločnega nastopa disciplinirajo, je vzbudila med kranjskim učiteljstvom največje ogorčenje. Tako utegne postati 4. dan septembra t. l. in pa ukrep kranjske birokratske učne uprave zgodovinskega pomena v razvoju učiteljske organizacije in v razvoju kranjskega šolstva in učiteljstva sploh. Svetovali smo zadnjič vladi, naj preide preko zažuganega discipliniranja takoj k regulaciji učiteljskih plač. Da smo ji to nasvetovali, smo imeli tehtne vzroke. A svetovali smo zaman: lepa beseda ni našla lepega mesta. Sedaj se naj razvijajo stvari tako, kakor se morajo razviti, ako pritisne brezsrčna sila na voljo in moč, ki se absolutno ne da zadušiti in ne zlomiti!

Treba bo torej preiti k načrtom, ki si jih je zasnovalo kranjsko učiteljstvo za slučaj, da mu bodo izkušali ublažiti bedo s težo paragrafov, namesto s krubom.

Zvedeli smo namreč, da so nekateri okrajni šolski sveti že začeli zaslišavati delegate in delegatinje. Ta posel opravljajo gospodje

nadzorniki, ti vrli prijatelji šolstva. Vladni bič je torej že zažvižgal. Ta rezki udarec je švignil po vsi deželi, od vasi v vas, od mesta v mesto. Učiteljstvo, pritiskano od bede, se je zravvalo; brez ječanja je prestreglo udarec, da je odletel nazaj. Tepla ga je beda in lakota, siti ljudje ga ne bodo topli!

Delegati in delegatinje so delali po volji in želji učiteljstva. Ekspozirali so se njegovemu pravičnemu prizadevanju v prid in s svojim neustrašenim nastopom dokazali, da so vredni popolnega priznanja in glasne pohvale. Simpatije vsega avstrijskega učiteljstva in vse učiteljstvu naklonjene javnosti so na njihovi strani. To jim bodi v moralno zadoščenjel

Najlepše zadoščenje pa jim naj bodo priznanja in zaupnice volilcev in volilk! S tem je dokazano, da so odbrali v IV. kranjsko deželno učiteljsko skupščino tiste člane iz svoje srede, ki so bili prepričani o njih, da store svojo dolžnost in da so vredni zaupanja učiteljstva.

I.

Učiteljstvo kranjskega okraja, zbrano dne 4. okt. t. l. na svojem jesenskem zborovanju v Kranju, spričo škandalozno nizke plače, a vedno naraščajočega dela ponovno popolnoma odobrava odločni, pogumni in močati, pri vsem tem pa vendar izredno taktični nastop delegatov in delegatinj ob priliki IV. deželne učiteljske skupščine s posebno pripombo, da v zadnjem času niso mogli boljše in izdatnejše zastopati interesov svojih volilcev.

II.

Ljubljansko učiteljstvo, zbrano na izrednem občnem zboru „Ljubljanskega učiteljskega društva“, dne 11. okt. 1905, izreka z ozirom na sramotno nizke plače in na vedno naraščajočo draginjo svojim trem delegatom pri IV. deželni učit. konferenci na njih odločnem a taktičnem nastopu v svrhu izboljšanja učiteljskega gmotnega stanja svojo toplo zahvalo, priznanje in popolno zaupanje s pripomnjo, da niso mogli bolje in izdatnejše zastopati koristi svojih volilcev.

Dopisi.

Istra.

Renegati. »Omnibus« u 249. broju piše posprdno o zborovanju »Zaveze«, al dakako obećanjem da će malo po malo iznieti glavne misli o razpravama pojedinih točaka dnevnoga reda — onako s' intende — po svoje. U tome dopisu zanimala me samo V. točka dnevnoga reda: Predlozi. Ovdje kaže dopisnik: »Pošto se je kod ove točke razvila živahna razprava, u kojoj je sudjelovalo više govornika i pošto je za nas najvažnija jer se je radilo o našim narodno-političkim prilikama i o poznatom izdajstvu učitelja Zeca i drugova — o ovoj točki doniet ćemo zato obširniji izvještaj u sutrašnjem broju.«

Neću se osvrutati sada na čitav dopis, već ću raztumačiti zašto su Zec i drugovi renegati po mišljenju hrvatsko-popovske kamore u Istri. Prije nego predjem na stvar moram predpostaviti, da su Hrvati u trećem i drugom tielu imali svoju listu i za nju i glasovali, dočim su u prvom tielu glasovali svi Hrvati za Talijane i to jedni ja umjerene a drugi za radikalne.

Učitelj Zec i drugovi jesu renegati zato, jer su glasovali, dakako u prvom tielu s talijanskom strankom, kao što su glasovali i svi Hrvati Pula, bili oni doktori, nadrimudraci, popovi itd. s razlikom, da su učitelji sada renegati, a ostali slove još kao veliki Hrvati. Nadučitelj Ernest Jelušić, koji dobro poznade tamošnje prilike htio je stvar razjasniti, a svojim razjašnjenjem dao je pravo Zecu i drugovom. On kaže po prilici: To je tako zahtjevao zapt stranke i to se je odlučilo da se ima tako postupati u oči izbora t. j. po poldan prednevja izbora; prije o tom nije bilo govora.

Učitelj, kao stvor bez naobrazbe, samosvjesti ne smije znati kojim se putem misli udariti i zašto, jer je on masa, kao i ostalo ljudstvo. On mora da se sliepo pokorava dvojici, trojici klerikalnih kolovodja, inače je izdajica. Dakako da su se učitelji, koji misle svojom glavom, ovomu protivili, učinili korak po svojoj uvidjanosti i glasovali zbilja za umjerene Talijane, dočim su drugi Hrvati Pula glasovali za radikalni živalj grada, jer svoje liste nisu imali. Renegati su dakle u pravom smislu rieči jedni i drugi, a ne samo učitelji.

U opće svi su učitelji pokazali, da je to stranputica i da bi se kadkada imali i naduveni prvaci poniziti do savjeta bjedne kaste — do učiteljstva i da bi ih morali malo više podpomagati, nego li zbilja čine. Zar nije čitavo učiteljstvo pristajalo i držalo se Vas, a Vi ga nemilice potjeraste, te su prisiljeni ustati proti Vama. Naše općine ne podpomažu škole nit učitelje u nikakvom pogledu već ih časte kojekakvim klipovima. Zasjele ste doduše nekoliko obćinskih stolica, a sada suvate.

A što je s klerikalizmom u Istri, koga učitelj Zec i drugovi toliko napadaju? To vam nije ništa, nego narodno izdajstvo! Tko ustaje proti klerikalizmu u Istri i tko želi biti malo liberalnijih načela, on vam je izrod, izmet, izdajica materinog mleka i ost. Mi tvrdimo očito i javno, da nisu to ideje Zeca i drug, već prave ideje istarske slobodne inteligencije. Tko može poreći, da učiteljstvo Istre nije liberalno? Liberalno je u pravom smislu rieči, al se boji izaći na javnost sa svojim idejama i mislima.

Da u Istri nejma klerikalizma dokazuje nam riečki »Novi List«, koji je znao onako fino, elegantno i biranim riečima opisati klerikalizam i njegovu akciju na istarskim otocima. Na otoke, u toli razvikanu klerikalnu tvrdjavu, nije valjda metnuo Zec et Comp. svoje zlokobne prste, jer je ona zemlja odijeljena od nas kineskim zidom. Bit će valjda da ima i tamo učitelja, koji se protive klerikalizmu i sredovječno izobraženim ljudima? Nejma toga, jer nam pisac članka u »N. Listu« kaže: »Da, ne samo to, već imade ovdje učitelja, koji se baš natječu, što iz mamelucizma, a što iz egoizma u širenju klerikalne propagande«. Pisac nam dakle ovime liepo dokazuje, da nije tamo učiteljstvo, koje se opire širenju klerikalne propagande, već imade pametnijih i izobraženijih ljudi od učiteljstva, koji su dakako svi glasovali za Talijane u Pulu à la Zec i drugovi i koji su trn u peti tamošnjim »furtimašima« ili klerikalcima. Može li tko ovo poreći?

Mi se s takvim ljudima moramo upoznati i sjediniti na skupnu akciju proti klerikalizmu! Veleučena kasta i mame-luci vikat će da smo izdajice, odrودي, al zato nas malo briga jer ćemo svjesno i neustrašivo radit po svojem programu, koji će, ako Bog da i sreća junačka, doskora i na javnost.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja ljubljanske okolice ima svojo izredno glavno skupščino dne 1. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne v hotelu »Štrukelj« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Poročilo o 4. deželni učiteljski skupščini. 2. Nasveti. Obilne udeležbe pričakuje Odbor.

Književnost in umetnost.

»Slava Prešernu!« Morda bo zanimalo naše bralce, koliko se je doslej razpečalo knjižice »Slava Prešernu!« Na Kranjskem — razen Ljubljane — so naročili većinom krajni šolski sveti 2011 izvodov, c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani je doslej kupil za ljubljansko ljudskošolsko mladino 1770 izvodov. Vrhutega so v Ljubljani na drobno razpečali 1500 knjižic. Za Kranjsko pride Primorsko, odkoder je prišlo naročil na 933 izvodov. Na tretjem mestu je Štajersko, kamor je šlo po naročilu šol in denarnih zavodov 824 knjižic. Na Koroško so prodali 16 izvodov ter po 1 izvod na Hrvaško, Ogrsko, Dunaj in v Prago. Vsega skupaj je sedaj prodanih nekaj nad 7000 izvodov. Treba bi razpečati najmanj še desekrat toliko knjižic, da bi spoznala čim večja množica pesnika-prvaka Prešerna. — Ker je samo še malo zaloge in ker ne nameravajo prirediti tretje izdaje, zato se naj požurijo oni krajni šolski sveti, ki še nameravajo naročiti to slavnostno knjižico! Značilno, je, da ni knjižice doslej naročila — nobena srednja šola!

Slovenska jezikovna vadnica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisju in spisju. V petih zvezkih. Spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Tretji zvezek. Za četrto šolsko leto. Cena vezanemu sešitku 80 h. Na Dunaju. Založil F. Tempsky, 1905. — Raba tega zvezka je obče dovoljena z odlokom c. kr. ministrstva (naučnega) z dne 31. vel. travna 1905, št. 18.420. — Tiskal je knjigo R. M. Rohrer v Brnu. — Ali nimamo za slovenske šolske knjige drugega založnika nego Tempskega na Dunaju in drugega tiskarja nego Rohrerja v Brnu? Morda odgovori na to vprašanje »Slovenska Šolska Matica«.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« so darovali: Županstvo v Spodnji Šiški pri Ljubljani 200 K; g. dr. Viktor Gregorič, zdravnik v Sežani, nabral med rodoljubi v Bazovici pri Trstu 10 K; gdč. Franica Peternelova na Bledu 32 K 50 vin., nabranih ob uprizoritvi igre »V Ljubljano jo dajmo«; g. Jožef Klemenčič, c. kr. učiteljišeni profesor v. p. v Ljubljani, 10 K; gosp. dr. Vinko Gregorič, primarij in dr. v Ljubljani, 10 K; g. M. Levstek, lekarnar v Ljubljani, 10 K; vrhniško učiteljstvo 10 K mesto venca na grob vrle šolske prijateljice gospe Berte Komotarjeve; g. Ivan Demšar, nadučitelj v Šmarjeti, nabral v veseli družbi belocerkovškega učiteljstva in prijateljev 6 K; neimenovan iz Sodražice 5 K; g. Fran Skvarč iz Škocijana pri Divači 4 K; gdč. L. Košenini, učiteljica v Mokronogu, nabrala ob priliki blagoslovljenja novega šolskega poslopja 10 K; Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo 12 K namesto venca na grob tovariša Piliha; g. Fran Bogataj, nadučitelj v Kobaridu, nabral v hotela »Devetak« v Kobaridu 10 K; gospica Zlata iz Metlike nabrala v veseli »frakarski« družbi 12 K; gdč. Gusti Matanovič, učiteljica v Ljubljani, 12 K; državni poslanec g. Ivan Plantan, c. kr. notar v Ljubljani, 100 K. Ziveli učiteljski dobrotniki in nasledniki!

Kolekta poštih znamk. Iz konjiškega okraja kolekta št. 75; iz celjske okolice kolekta št. 69.

Letnina za l. 1905.: G. Fran Rošker, nadučitelj v Loki pri Žusmu (4 K); g. Anton Hren, nadučitelj, in gdč.